

AINEKAART

Ainevaldkond: Sotsiaaalained

Õppeaine: ajalugu

Klass: 10. Klass

„Eesti ajalugu I (kuni 16. ja 17. sajandi vahetuseni)“

Õpetaja: Jaan Nõmmik

Ainetüüp: kohustuslik aine gümnaasiumis

Õpetamise aeg: 2017/2018. õppeaasta

Õppekirjandus:

Aivar Kriiska, Ain Mäesalu, Anti Selart, Inna Põltsam-Jürjo, Pärtel Piirimäe. (2014).

Eesti ajaloo õpik gümnaasiumile. I osa. Esiajast Rootsi aja alguseni. Tallinn:Avita.

Vajalikud õppevahendid:

Õpik, arvuti, projector

Õppesisu:

Esiaeg

Jääaeg ja selle taandumine. Inimasustuse algus Euraasia põhjaosas.

Muinasaja allikad ja nende uurimine.

Kiviaja arheoloogilised kultuurid Eestis: Kunda kultuur, kammkeraamika kultuur, nõorkeraamika ehk venekirveste kultuur – elanike peamised tegevusalad ning kultuuri iseloomustavad muistised.

Pronksiaeg. Asva kultuur. Rauaaeg. Põlispõllundus, kalmed, linnused.

Eesti esiaja lõpul. Suhted naabritega: idaslaavlased, balti hõimud, viikingid.

Rahvusvaheliste kaubateede kujunemine ja Eesti.

Eesti ühiskond esiaja lõpul: sotsiaalne kihistumine. Maakonnad ja kihelkonnad.

Linnused. Külad ja elamud.

Muinasusund ning ristiusu levik Eestis. Muinasusundi seos loodusega. Vanimad teated ristiusu levikust Eestis.

Keskaeg

Muistne vabadusvõitlus: Balti ristsõdade põhjused. Muistse vabadusvõitluse kulg. Eestlaste lüüasaamise põhjused ja tagajärjed. Henriku Liivimaa kroonika ajalooallikana.

Vana-Liivimaa riigid: riiklik korraldus ja poliitiline kaart. Seisused. Maapäev. Vana-Liivimaa riikide omavahelised suhted ja suhted naabritega. Jüriöö ülestõus, selle põhjused ja tagajärjed.

Keskaja ühiskond Eestis: läänikorraldus. Mõisate rajamine. Sunnismaisuse ja teoorjuse kujunemine. Keskaegsed linnad Eestis: linnade valitsemine. Käsitöö, kaubandus, Hansa Liit. Gildid ja tsunftid. Eluolu linnas.

Kirik ja kultuur: vaimulikud ordud ja kloostrid.

Üleminekuaeg keskajast uusaega

Tugeva keskvõimuga riikide kujunemine Läänemere regioonis.

Reformatsioon Eestis: haridusolud. Eestikeelse trükisõna algus.

Liivi sõda: Vana-Liivimaa asend Läänemere regioonis. Liivi sõja eellugu, kulg ja tulemused.

Eesti kolme kuningriigi valduses: riiklik korraldus ja poliitiline kaart. Vastureformatsioon.

Kultuuri areng: Balthasar Russowi kroonika ajalooallikana. Reformatsiooni ja vastureformatsiooni mõju vaimuelule.

Õpitulemused:

Esiaeg

õpilane:

1. teab tähtsamaid Eesti esiaja perioode; mõistab muististe kui ajalooallikate eripära;

2. kirjeldab inimeste eluolu ja toob näiteid inimeste tegevusaladest ja nende muutustest esiajal;
3. iseloomustab esiaja eestlaste suhteid naaberrahvastega ning vastastikuseid mõjutusi;
4. kirjeldab Eesti halduskorraldust ja majanduse arengut esiaja lõpul;
5. seletab ja kasutab kontekstis mõisted *arheoloogiline kultuur, muistis, muinaslinnus, kalme, maakond, kihelkond, malev, animism*.

Keskaeg

õpilane:

1. analüüsib Balti ristiõja põhjusi, kulgu ja tulemusi erinevate osaliste vaatenurgast;
2. tunneb muutusi Vana-Liivimaa riiklikus korralduses ja poliitilisel kaardil; iseloomustab suhteid naaberriikidega;
3. analüüsib Jüriöö ülestõusu tähtsust ja tähendust ajaloolise narratiivina;
4. iseloomustab Eesti keskaja ühiskonda: läänikord, talurahva õiguslik seisund ning majanduslik olukord, käsitöö ja kaubandus, eluolu linnades; loob seoseid Eesti ja Euroopa ajaloo vahel keskajal;
5. kirjeldab Eesti keskaja kultuuri põhijooni ning mõistab ristiusu mõju Eesti kultuurile, vaimuelule ja väärtushinnangute muutumisele; saab aru kultuurilisest järjepidevusest;
6. seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *Vana-Liivimaa, Liivi Ordu, vasallkond, mõis, teoorjus, sunnismaisus, adramaa*;
7. teab, kes olid Lembitu, Kaupo, piiskop Albert ja kroonik Henrik, ning iseloomustab nende tegevust.

Üleminekuaeg keskajast uusaega

õpilane:

1. kirjeldab rahvusvahelisi suhteid Läänemere piirkonnas 16. sajandil;
2. selgitab allikate alusel Liivi sõja eellugu, kulgu ja tulemusi;
3. teab muutusi riiklikus korralduses ja poliitilisel kaardil sõdade ajal;
4. iseloomustab reformatsiooni mõju ja tähtsust eesti kultuuriloos; analüüsib muutusi mentaliteedis ning vaimuelus;

5. teab, kes olid Balthasar Russow, Ivan IV ja Wolter von Plettenberg, ning iseloomustab nende tegevust.

Hindamise kirjeldus:

- suuline ning kirjalik küsitlus,
- töö kaartide, dokumentide, allikmaterjali ja piltidega,
- referaadi ja uurimistöö koostamine,
- loovtööd ning arutluse kirjutamine.
- Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle tõlgendamist ja võrdlemist, katkendi põhjal vastamist, kommenteerimist ning usaldusväarsuse üle otsustamist.
- Oluliste üksikfaktide tundmine, eriti aga tähtsamate ajaloosündmuste ja -nähtuste analüüsi nõudvaid ülesandeid.
- Arutluse puhul hinnatakse vastavust teemale, ajastu- ja teemakohaste faktide teadmist, analüüsi, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud hinnangute kaudu.

Kokkuvõtva hinde kujunemine:

Kokkuvõttev kursusehinne kujuneb tunnikontrollide, kontrolltööde, arutluste jt suuliste ning kirjalike tööde kokkuvõttena.